

Uluslararası
Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri
Sempozyumu
21 - 23 Ekim 2018 / Antalya, Türkiye

SADAB

II. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu

21-23 Ekim 2018, Antalya

Bildiri Kitabı & Full Text Book

ISBN: 978-9944-0399-3-2

sadabsempozyum.org

SADAB-2018

Organizasyon Kurulu (Organization Committee)

Prof. Dr. Keneş Usenov, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.

Prof. Dr. Hamza Çakır, Erciyes Üniversitesi, Türkiye.

Prof. Dr. Makbule Sabziyeva, Anadolu Üniversitesi, Türkiye.

Prof. Dr. Sema Etikan, Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye.

Doç. Dr. Erol Yıldır, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye.

Doç. Dr. Gülcamal Rıskulova, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.

Doç. Dr. Rukiye Akdoğan, Çukurova Üniversitesi, Türkiye.

Doç. Dr. Gulnar Kozgambaeva, Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Kazakistan.

Doç. Dr. Mehmet Topal, Anadolu Üniversitesi, Türkiye.

Doç. Dr. Reyhan Çelik, Erciyes Üniversitesi, Türkiye.

Doç. Dr. Sezer Cihaner Keser, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye.

Dr.Öğr.ÜyesiSezen Karabulut, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye.

Dr.Öğr.ÜyesiHatice Baysal, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye.

Dr.Öğr.ÜyesiFikret Fatih Gülşen, Çukurova Üniversitesi, Türkiye.

Dr.Öğr.ÜyesiKhalida Devrishva, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye.

Arş. Gör. Özgür Türker, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye.

Sekreteryaya

Engin Yılmaz

Bilim Kurulu (Scientific Committee)

- Prof. Dr. Nergis Biray, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Keneş Usenov, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.**
- Prof. Dr. Hamza Çakır, Erciyes Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Sema Önal, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Bakıt Atantaeva, Şakarim Semey Devlet Üniversitesi, Kazakistan.**
- Prof. Dr. Halil Türker, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Hanife Dilek Batislam, Çukurova Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Valeri Modebadze, Caucasus University, Georgia.**
- Prof. Dr. Hatice Derya Can, Ankara Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Bürküt Darbanov, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.**
- Prof. Dr. Makbule Sabziyeva, Anadolu Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Cevat Başaran, Atatürk Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Sema Etikan, Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Siti Mashitoh Mahamood, University of Malaya, Malaysia.**
- Prof. Dr. Abdurrahman Acar, Dicle Üniversitesi, Türkiye.**
- Prof. Dr. Hakeem Kasem, Deakin Üniversitesi, Australia.**
- Doç. Dr. Gülcamal Riskulova, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.**
- Doç. Dr. Gulnar Kozgambaeva, Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Kazakistan.**
- Doç. Dr. Erol Yıldır, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Ahmet Üstün, Amasya Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Gülşen Baş, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Mehmet Yolcu, İnönü Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Pervana Memmedli, Azerbaycan Bilim Akademisi, Azerbaycan.**
- Doç. Dr. Naile Rengin Oyman, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Erlan Bakiev American University of Central Asia, Kırgızistan.**
- Doç. Dr. Kenan Güllü, Erciyes Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Rukiye Akdoğan, Çukurova Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Mehmet Topal, Anadolu Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Mihai Voda, Dimitrie Cantemir University, Romanya.**
- Doç. Dr. Reyhan Çelik, Erciyes Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Fatma Ünal, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye.**
- Doç. Dr. Kemal Erol, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye.**

- Doç. Dr. Sinan Aytakin, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye.
- Doç. Dr. Adem Bayar, Amasya Üniversitesi, Türkiye.
- Doç. Dr. Bilal Gök, İnönü Üniversitesi, Türkiye.
- Doç. Dr. Sezer Cihaner Keser, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye.
- Doç. Dr. Rafeq Hamood Najı Qasem, Tamar University, Yemen
- Dr. Öğr. Üyesi Senem Altan, Okan Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Selim Serkan Ükten, Aksaray Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Çetinkaya, Atatürk Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Füsun Yalçın, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Remzi Bulut, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Abdolvahid Soofizadeh, Aksaray Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Fikret Fatih Gülşen, Çukurova Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Vahap Önen, Okan Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Macit Sevgili, Siirt Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Leyla Derviş, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Tariyel Aliyev, UYSAD, Azerbaycan.
- Dr. Öğr. Üyesi Sezen Karabulut, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Caner Türk, Erzincan Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Turhan, Okan Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Hatice Baysal, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Bedri Mermutlu, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Nuray Hilal Tuğan, Başkent Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Khalida Devrishava, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan Bozkurt, Amasya Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Kıyal Kamchybekova Abdiraim, Dicle Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Sabina Abid, Artvin Çoruh Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Öğr. Üyesi Nermin Kişi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye.
- Öğr. Gör. Nesli Tuğban Yaban, Başkent Üniversitesi, Türkiye.
- Dr. Mohammad Abu Lail, Ürdün Üniversitesi, Ürdün.
- Dr. Bruno Surdel, Renmin University, Beijing, China.
- Dr. Gülmira Satıbaldieva, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.
- Dr. Emre Yılmaz, DİB, Türkiye.
- Dr. Gülbarçın Orozbaeva, Celalabad Devlet Üniversitesi, Kırgızistan.
- Dr. Kadir Tutkavul, Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye.

İçindekiler

Çağdaş Dünyanın Son Ütopyası: Demoktesis ve Robert Nozick.....	8
“Yuban” Fiilinin Etimolojisi Tarihi ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Kullanılan Biçimi ve Anlamları Üzerine	30
İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki: İlk ve Ortaokulları Öğretmenleri Üzerine Bir Uygulama Van İli Örneği.....	37
Yönetici Tercihini Bakımından Cinsiyet ve Nedenleri Üzerine Bir Uygulama.....	48
The Battle for Regional Dominance Between the Kingdom of Saudi Arabia and the Islamic Republic of Iran	56
Sabiha Zekeriya Sertel'in Üsküdarlı Küçük Melâhat Hikâyesinde Kadın ve Kadın Sorunsalı.....	61
Kırgızlarda Misafir Ağırlandırma ve Sofra Adabı.....	70
İlk ve Ortaokullarda Görev Yapan Yöneticilerin Takım Algısının İncelenmesi.....	86
İdeolojiler, Çatışmalar ve Ekonomi Savaşları: Yeni Düzen Arayışı.....	101
Farklı Eğitim Programlarındaki Öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine İlişkin Algılarına Yönelik Bir Uygulama: Çankırı Örneği.....	120
Muhafazakar Muhasebe Anlayışının Finansal Başarısızlığı Önlemedeki Yeri Üzerine ...	133
Bir Araştırma.....	133
Firmaların Kısa Vadeli Borç Ödeme Güçleri ve BİST’de Bir Uygulama.....	141
Üniversite Öğrencilerinin Üstbilişsel Farkındalık Düzeyi, Problem Çözme Becerileri ve Sürekli Öfke Düzeyi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi .	153
Türkiye ve Bulgaristan’ın Taşımacılık Sektörünün Finansmanında Bankaların Rolünün Karşılaştırılması	168
Wattpad’in Liselerde Eğitim Gören Kız Öğrenciler Üzerindeki Etkisi.....	174
Cari Açığın Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği	181
Ortak Bilgi Yapılandırma Modeline Göre Tasarlanan Öğrenme Ortamının Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Etkisi: İnsan ve Çevre Ünitesi Örneği	194
İnsan ve Çevre Ünitesinin Öğretilmesinde Kullanılan Ortak Bilgi Yapılandırma Modelinin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Kavramsal Anlamalarına ve Kalıcılığa Etkisi....	200
Klasik ve Keynesyen Düşünce Sistemlerinde Borca Bakışın Günümüzdeki Önemi.....	214
Yeni Ekonomi Programının Orta Vadeli Programlarla Karşılaştırmalı Analizi.....	219
Havayolu Yer Hizmetleri İşletmelerinde Dönüşümcü Liderin ve Duygusal Zekanın Çatışma Yönetimindeki Rolü.....	231
The Complex Nature of Cultural Rights: Opposing Ethical interpretations The Case of Kurds and Basques.....	251
Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Çarlık Rusya’nın Türkistan Halkları Üzerinde Yürüttüğü Baskı Siyaseti	258
Bilinçaltı Pazarlamada “Koku”ların Hâkimiyeti	274
Theoretical Framework of The Knowlegde Management in Organization	282
Antalya’nın Tarihsel-Toplumsal Kent Analizi	287

Çalışanların Yenilik İklimi Algılarının Pozitif ve Negatif Duygu Durumlarına Etkileri: Teknokentler Örneği	311
Algılama, Duyularımız ve Duyu Fiilleri Üzerine	326
Kavramsal Sanat ve Joseph Kosuth Üzerine	335
Yayoi Kusama'nın Mekâna Yayılan Resim ve Heykelleri	343
Türk Lehçeleri Arasında Yapılacak Makine Çevirisine Kısa Bir Bakış: Başkurt Morfolojisinin İki Seviyeli Tanımı Örneği	351
(التفاسير – الكتاب المقدس) في تفسير بعض آيات سورة يوسف ..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Yönetmel Süreç İçerisinde X ve Y Kuşaklarının Güçlendirme İklimi ve Örgütsel Bağlılık Algılarının İncelenmesi	363
Bilişim Sektöründe Mesleki Gelişim Olanaklarının İş Değişime Tutum ve Davranışlarına Etkileri	374
Türev Ürünlerin Kural Dışı Kullanımında Arz Yönlü Ekonomi Politikaları Etkilerinin Değerlendirilmesi	388
İçsel ve Dışsal Motivasyonun Çalışanlarda Üretkenlik Karşısı İş Davranışlarını Engellemedeki Rolünün İncelenmesi	399
Kurumsal Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi: Bartın İli Kamu Hastaneleri Birliği Örneği	414
İş Sürekliliği Prosedürlerine Uygun Olarak Sql Server Veritabanı Kullanan Kurumlarda Double-Take Yazılımıyla Sunucu ve Veritabanı Replikasyonu	427
Kurumsal İmajın Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi	436
Mehmet Akif Ersoy'un Duasını Alan Kadim Bir Dost: Mehmet İhsan Efendi	445
Kurumsal Lokasyon Verilerinin Etkin Kullanımı: Google My Business Örneği	451
Öğrenci İşleri Otomasyon Sistemi Uygulamasında Yazılımcı ve Kullanıcı İletişimi: Bartın Üniversitesi Örneği	462
İşletmelerin Bilişim Maliyetlerini Azaltmak İçin Yeni Bir Trend: Sanallaştırma	468
Referential Approach to the Problem of Meaning in the Philosophy of Language	476
Antalya İlinin Marka Şehir Algısına Yönelik Bir Araştırma	483
Türkiye'de Stratejik Yönetim Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Sistemik Derlemesi: 1994-2018 Dönemi	511
Kadınlara Yönelik Ayrımcılık	519
Behavioral Influences of Enterprise Resource Planning (ERP) System in Logistics	528
Kur'an'da Parçacık/Kuantum ile İlgili Ayetlere Bir Yaklaşım	534
Uygulamada Strateji Yaklaşımının Entellektüel Temelleri: Giddens ve Yapısallaşma Teorisi	545
Internal Funds and Firm Growth: A study on Borsa Istanbul Firms	554
Örgüt Kültürü ve Adanmışlığın İş Tatminine Etkisi: Turizm Sektöründe Bir Araştırma	559
Gıda Endüstrisi ile Sağlık Riskleri Arasına Sıkışmış Toplum	570
Turistik Bölge Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Batman İlinde Yaşayan Gençler Üzerine Bir Araştırma	589
Lise Öğrencilerinde Üstbilişsel Farkındalık Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Yaş ve Ebeveyn Eğitim Durumu Bağlamında İncelenmesi	605

Parasal Aktarım Mekanizmasında Kredi Kanalı'nın Uluslararası Görünümü	619
Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Kişilik Hakkı ve Buna İlişkin Sorumluluk	627
Компания по Ликвидации Неграмотности Среди Тюркских Народов Кавказа (1927-1936).....	635
Demografik Farklılıkların Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisi	640
Dış Ticaret Programı Öğrencilerinin Gelecek Hedefleri Açısından Ders Katalogları Üzerine Bir Uygulama: Finike MYO Örneği.....	654
Gastronomiye Yön Veren Aşlıklar.....	670
İşyeri Nezaketsizliği ve İşten Ayrılma Eğilimi İlişkisi; Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma	679
Mimarlıkta ve Güzel Sanatlarda Altın Oran	688
Ekonomi ve Toplum	695
Edirneli Güftû'nin Şâh u Gedâ Mesnevisinde Talih ve Talihsizlik Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme	700
B. Nurjekeev'in "Hey, Dünya" Romanında "Ebedi Devlet" Anlayışı	706
XIX. Yüzyılda Tırhala Sancağında Nüfus ve Demografik Yapı*	721
Evliliğin Son Bulmasının Aile Konutuna Etkisi	729
New Public Management Worldwide and its Application in Kazakhstan	732
Şeyhî'nin Hüsrev-ü Şirin Mesnevisi'nde Yapı ve Tema Unsurları	738
Game Over	750
Müzik Çevirisi: İngilizce-Türkçe Örneklerinde Karşılaştırmalı Bir Analiz.....	756
Sinema Perde Reklamlarının Seyirci Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma.....	779

Müzik Çevirisi: İngilizce-Türkçe Örneklerinde Karşılaştırmalı Bir Analiz

Mehmet Cem ODACIOĞLU, Ph.D

Bartın University

Özet

Bu çalışmada müzik çevirisi üzerinde durulmuştur. Müzik çevirisinde hangi strateji ve yöntemlerin ya da kuramların uygulanabileceği hakkında bilgiler verilmiş ve müzik çevirisinin özelliklerinden genel olarak bahsedilmiştir. Türkçe literatürde bakir bırakılan bir alan olan müzik çevirisine bu çalışmanın bir katkı yapacağı umularak, çalışmada Ajda Pekkan'ın 1983 Mayıs ayında Süper Star III albümünde yer alan "Uykusuz Her Gece" şarkısı ve onun orijinali, Ami Stewart tarafından seslendirilen İngilizce "Working Late Tonight" adlı şarkısı İngilizce-Türkçe olarak karşılaştırılmaktadır. Çalışmada bu eser rastgele seçilmiştir. Bunun nedeni müzik çevirisinde genelde aşağıda da belirtildiği gibi yerileştirme stratejisinin benimsenmesidir. Oysa müzik çevirilerinde yabancılaştırma da uygulanabilir veya bu iki strateji harmanlanarak kullanılabilir ve hatta sözler olduğu gibi kelimesi kelimesine aktararak yalnızca ritim değiştirilebilir ya da her şey tamamen aynı bırakılabilir.

Anahtar Sözcükler: Müzik çevirisi, aranjman, Uykusuz Her Gece, Working Late Tonight, yabancılaştırma, yerileştirme, işlevci çeviri kuramları.

Musical Translation: A Comparative Analysis on the Example of English-Turkish Language Pair

Abstract

This study focuses on musical translation. Information about which strategies and methods or theories can be applied in musical translation was first offered and the features of musical translation were mentioned in general in the paper. Hoping that this work would make a contribution to the musical translation which is an area that is left untouched in Turkish literature, Ajda Pekkan's song "Uykusuz Her Gece" on her Super Star III album in May of 1983 and its original "Working Late Tonight" by Ami Stewart were compared to one another. This song was chosen randomly in the study. The reason for this is frequent adoption of the domesticating strategy in the musical translation as mentioned below. However, foreignizing translation strategy can also be applied in musical translation or these two strategies can be used by blending with each other and even only the rhythm can be changed or every word can be left exactly the same.

Keywords: Musical translation, arrangement, "Uykusuz Her Gece", "Working Late Tonight", foreignization, domestication, functional translation theories.

Giriş

Bu çalışmada müzik çevirisi üzerinde durulmuştur. Müzik çevirisinde hangi strateji ve yöntemlerin ya da kuramların uygulanabileceği hakkında bilgiler verilmiş ve müzik

çevirisinin özelliklerinden genel olarak bahsedilmiştir. Türkçe literatürde bakir bırakılan bir alan olan müzik çevirisine bu çalışmanın bir katkı yapacağı umularak, çalışmada Ajda Pekkan'ın 1983 Mayıs ayında Süper Star III albümünde yer alan "Uykusuz Her Gece" şarkısı ve onun orijinali, Ami Stewart tarafından seslendirilen "Working Late Tonight" adlı eseri karşılaştırılmaktadır. Çalışmada bu şarkı rastgele seçilmiştir. Bunun nedeni müzik çevirisinde genelde aşağıda da belirtildiği gibi yerleştirme stratejisinin benimsenmesidir. Oysa müzik çevirilerinde yabancılaşmada uygulanabilir veya bu iki strateji harmanlanarak kullanılabilir ve hatta sözler olduğu gibi kelimesi kelimesine aktararak yalnızca ritim değiştirilebilir ya da her şey tamamen aynı bırakılabilir. Batı veya Doğu verdiğimiz şarkılarda ise durum daha ilginç bir hal alabilir.

Çalışmada metne dayalı analiz yöntemi ve betimleme uygulanmakta olup araştırma sorunları şu şekilde belirtilebilir.

1. Müzik çevirisinin özellikleri nelerdir? Hangi yöntem ve stratejiler ile çeviri kuramları müziklerin çevirisinde uygulanabilir?
2. Müzik çevirisinde işlevsellik ne derece önemlidir?
3. Müzik çevirisinde amaç neye göre belirlenir?
4. Müzik çevirisinde yerleştirme ve yabancılaşma stratejileri ne sıklıkta uygulanmaktadır? Bu iki stratejinin birbiriyle harmanlanarak kullanılması da mümkün müdür?

Müzik Çevirisi

Müzik çevirisi (musical translation) üzerine çeviribilimsel araştırmalar özellikle son yıllarda hızla artmasına rağmen, şimdiye kadar bu alanla ilgili oluşturulmuş literatürün sınırlı kaldığı görülmektedir. Bilindiği gibi müzik, birey ve bireylerin oluşturduğu toplum hayatında önemli bir konuma sahiptir. Gerek kültürlerin birbirine aktarımını sağlayıp, yerli yabancı kültürü birleştirme özelliği ortaya koyarak, farklı dilleri konuşan bireylerin evrensel bir düzlemde ortak duygular yaşamasına aracılık eden gerekse de bireylerin ihtiyaç ve zevklerine göre onlara farklı çeşitlilikler sunan müzik parçaları (aynı zamanda müzik dünyası veya kültürü) insanoğlunun vazgeçilmez hobileri arasında yer almaktadır. Diğer bir ifade ile müzik; evrensel nitelikte insana ait bir olgudur. Toplumsal, kültürel ve tarihi olaylar farklı müzik formları ve geleneklerini de beraberinde getirmiştir. Bununla paralel şekilde müzik dünyasına duyulan ilgi her geçen gün artmakta ve müzik evrensel boyutta bir etkinlik statüsü kazanmaktadır. (Demorest, vd.; 2007: 213, krş. Susam Sarajeva, 2008).

Müzik parçalarının çevirisi söz konusu olduğunda ise durum daha eğlenceli bir hal almaktadır. Çevirmen müzik parçasını çevirirken hangi stratejilere başvurabilir ve çeviri sürecinde hangi kararları almalıdır? Çeviri sadık mı (kaynak odaklılık) yoksa erek odaklı mı olmalıdır? Bir diğer ifade ile çevirmen sözcükleri mi çevirmeli yoksa ritme mi bağlı kalmalıdır? Bu sorulardan yola çıkarak müzik çevirisi çeviribilim için araştırılmaya değer alanlardan biri olarak karşımızda durmaktadır (Krş. Susam-Sarajeva, 2008, Franzon, 2008: 374, Kaross, 2013; García Jiménez, "Song Translation and AVT: The Same Thing")⁴²⁶.

⁴²⁶ Müzik çevirisi çoğunlukla şimdiye kadar Çeviribilim dışında düşünülmüştür. (bkz. Susam-Sarajeva, 2008). Ancak müzik eserlerinin çevirisi günümüzde bazı çeviribilimcilerin dikkatini çekmeye başlamıştır. Şarkı veya müzik çevirisi yaratıcı bir faaliyettir. Bu nedenle çevirmen kaynak dil ve kültürde ortaya çıkan müzik eserinin melodisi, ritmi, kafiyeleri ve anlamsal içerik gibi müziksel niteliklere saygı göstererek çeviri eylemine başlamalıdır (García Jiménez, "Song Translation and AVT: The Same Thing").

Müzik çevirisiyle ilgili araştırma alanları içinde farklı kültürlerle mensup dinleyicilerin müzik parçasını nasıl alımladıklarının ve duygularının incelenmesi, müzik çevirisi yapılırken çevirmenlerce uygulanan çeviri stratejilerinin tespit edilmesi, benzer veya farklı kültürlerin ortak bir melodi etrafında neleri paylaşıp paylaşmadığının ortaya çıkarılması, orijinal müzik parçasının kaynak kültürde bıraktığı etkinin erek kültüre yansımalarının belirlenmesi vb. bulunmaktadır (krş. Demorest, vd., 2007).

Uzman çevirmen ve bilim insanları için müzik çevirisi hem bir pazar alanı hem de bilimsel bir araştırma konusu olabilir. Üstelik müzik dünyası çeviribilimin araştırma konusu olarak belirlendiği takdirde, çeviribilim dışında kültürbilim, medya bilim, müzikoloji gibi bilim dallarının da sürece dâhil olmasını gerektirmektedir. Bu yönüyle müzik çevirisinin çeviribilimin disiplinler arası yönüne katkı yaptığı varsayılabilir (ayrıca bkz. Susam Sarajeva, 2008: 187). Bununla beraber Agarwala'ya göre, müzik, yaratıcılığın belirgin ölçüde hissedildiği toplumsal araçlardan biridir ve ritim, melodi, uyum, renk vb. unsurlar aracılığı ile duygu ve fikirlerin ifade edilmesini sağlayan bir çeşit sanat olarak kabul edilmektedir (krş. Agarwala, 2011: 1). Bu yönü dikkate alındığında, müzik çevirisinin edebi çevirinin kurallarına benzer özelliklere sahip olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca edebi bir eser şiir, müzik parçalarından sözler (lirikler) içerebilmektedir. Bu nedenle en az kaynak metindeki içeriğin erek dile doğru aktarılması kadar kaynak dile ait edebi eserde geçen şiir veya müzik parçalarının ritmik havasının da erek dile doğru aktarılabilmesi önem kazanır. Ayrıca bu noktada yine bazı sorular ortaya çıkmaktadır. Bunlar: Müzik eserlerinin çevirisi kaynak dildeki kadar başarılı olabilir mi? Kaynak kültürde alımlanan tat erek dile aynen aktarılabilir mi? Veya bu tat başka şekillerde verilebilir mi? vb. şeklindedir (krş. Hanjalikhani Hakemi, 2013: 376).

Müzik çevirisinde ön plana çıkan şarkının üç temel özelliğidir. Bu üç temel özellik ritim, söz ve şarkının sahnelenmesi ya da icra edilmesidir. Bu hususlara dikkat ederek çevirmenin çeviri sürecinde en uygun çeviri yöntemi veya stratejisini belirlemesi gerekir. Bu stratejiler⁴²⁷ şu şekilde sıralanabilir:

1. Sözlerin çevrilmeden bırakılması⁴²⁸,
2. Sözlerin çevrilmesi ancak ritim çevrilmemesi,
3. Şarkıya yeni söz yazılması⁴²⁹,
4. Müzik parçasının çeviri sürecinde erek kültüre adapte edilerek çevrilmesi,
5. Çevirinin müzik parçasının doğasına uygun olarak yapılması (Franzon, 2008: 373, ayrıca bkz. Granzon, 2008: 376).

Yukarıda açıklanan stratejiler, Low'un Pentatlon ilkesiyle de açıklanabilir. Buna göre, müzik ve müzik parçasının icra edilmesi sırasında dört unsur ön plana çıkar. Bunlar müzik parçasının şarkı olarak okunabilecek kadar akıcı olması, kafiye, ritim ve doğallıktır. Bu dört unsur, beşinci bir unsur olan kaynak metnin anlamına sadık bir çeviri yapma boyutuyla denge içerisinde olmalıdır (krş. Franzon, 2008; Low, 2005). Ancak bununla birlikte özellikle son üç strateji (şarkıya yeni söz yazılması, müzik parçasının erek dile uygun olarak çevrilmesi ya da çevirinin müzik parçasının doğasına (ahenk, ritim, kafiye gibi) uygun olarak aktarılması) söz konusu müzik parçasının erek dilde alımlanma oranını artırmaktadır (bkz. Franzon, 2008: 389). Unutulmamalıdır ki, çeviri salt dilsel bir aktarım değildir. Özellikle müzik çevirisi gibi alanlarda, çevirmen erek kitlenin beklentisine uyan

⁴²⁷ Söz konusu stratejiler çeviri sürecinde aynı anda da kullanılabilir (Franzon, 2008).

⁴²⁸ Bu stratejiye genelde erek kültürdeki dinleyicilerin orijinal şarkıya zaten aşina olmaları ve şarkıyı önceden dinlemiş olmaları üzerine başvurulur (bkz. Franzon, 2008).

⁴²⁹ Orijinal müzik parçasındaki sözler çevirmenin ilham almasını sağlayarak, melodiye uygun erek dili yansıtmak için yeni söz yazılabilir (krş. Franzon, 2008).

ve onları başka kültürlere yakınlaştırıp cezbedecek bir şekilde çeviri yaparak, kaynak dildeki şarkının erek dile doğal şekilde aktarılması için her türlü sorumluluğu alabilir. Yine de çevirmeni kısıtlayan durumlar da vardır. Özellikle, dini şarkıların veya ilahilerin çevirisinde dikkatli olunmalıdır. Çünkü dini şarkılar ve ilahilerde bir kelimenin yerine eşanlamlısı olarak bir diğerinin tercih edilmesi dogmatik nedenlerle yanlış olabilir. Ayrıca dinler ve dini öğretilere göre kutsal kitapların sözcükleri ve bu sözcüklerden oluşturulan her türlü içerik değiştirilemez, değiştirilmesi bile düşünülemez. Değiştirildiği takdirde bu metinlerin kutsallığı bozulmuş demektir. Tanrının sözleri yoruma (bkz hermeneutics) açık değildir (bkz. Katchen, 2008: 118). Bununla birlikte popüler müzik parçalarının çevirisinde çevirmen istediği özgürlüğü alabilir.

Müzik çevirisinde kullanılan yöntem ve stratejilerin belirlenmesi aşamasında çevirmenler bazı çeviri kuramlarından da faydalanabilmektedir. Hiç şüphesiz bu bağlamda ilk akla gelen kuramlar ve yaklaşımlar işlevci çeviri kuramlarının öncülerinden Hans J. Vermeer'in Skopos Kuramı ve Justa Holz Mänttari'nin Çeviriye İlişkin Eylem Kuramıdır. Bununla beraber Lawrence Venuti'nin Yabancılaştırma & Yerlileştirme yaklaşımlarının da bu tür metinlerin çevirisinde izlerini görmek mümkündür.

Vermeer'in Skopos Kuramı ve Holz Mänttari'nin Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı

Skopos Yunanca bir terim olup “amaç, niyet, gaye, hedef, maksat” gibi anlamlara gelmektedir. Eylem kuramından yola çıkarak Vermeer'in geliştirdiği bu kurama göre çeviri bir eylemdir. Eylem olduğu için de bir amacı vardır. Çeviri bu amaç doğrultusunda yapılır ve çevirinin işlevi amaç tarafından belirlenir. Skopos kuramı çeviride önemli olanın temelde eşdeğerlik arayışı değil, geleceğe dönük bir çeviri yapmak olduğunu ileri sürer. Diğer bir ifade ile Skopos kuramı erek kitlenin beklentilerine göre çeviri yapılması esasını savunur. Bu nedenle erek odaklı çeviri yaklaşımları arasında yer alır⁴³⁰. Bu durumda erek kitlenin çeviriden ne beklediği çevirmen için önem kazanmaktadır. Dolayısıyla çevirmen, kaynak metne sadık çeviri yapacaksa bile bunun belirleyicisi erek kitledir. Çevirmen sadece bir uzman olarak iki dil ve kültür arasında arabuluculuk eder. O halde Skopos'u belirleyen çevirmene işi veren müşteri ya da yayınevi gibi görünse de aslında bunun arkasında çeviri metni alımlayacak olan erek kültürün beklentileri yatmaktadır. Vermeer' göre, kaynak metin kaynak kültür için yazılır. Çeviri metin ise erek kültüre yönelik olarak hazırlanır (krş. Vermeer, 1989/2000: 222-223). Kaross'a göre, şarkı çevirisinde özellikle popüler şarkılar çevrilirken, çevirmen genelde orijinal metnin sözlerini tamamen değiştirebilir. Zira çevirmenin şarkının söz yazarına sadık kalması şarkının ritim, ahenk, kafiye gibi unsurlarını içeren doğallığını bozabilir. Bu nedenle burada öne çıkan çevrilecek olan şarkının erek kültürdeki alımlanışı veya bir diğer ifade ile işlevli olmasıdır (Kaross, 2013: 43). Bu çerçevede, çevirmenin sadece metin aktarımının ötesinde müzik terminolojilerine de hâkim olması gerekmektedir⁴³¹. Bunun için de çevirmenin uzman kimliğiyle hareket edip, müzik çevirisi alanında uzmanlaşırken zaman zaman alan uzmanlarıyla da görüşmesi çeviri kalitesine olumlu yönde katkı yapabilir.

İşlevci çeviri kuramları arasında yer alan, Finlandiyali çeviribilimci Holz Mänttari'nin Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı da tıpkı Skopos kuramı gibi çevirinin bir amaçla yapıldığını ileri sürer. Zira her eylemin bir amacı vardır ve çeviri de bir eylemdir. Çevirmen uzman pozisyonuyla çeviriye ilişkin her türlü eylemi yerine getirir. Vermeer Skopos kuramını

⁴³⁰ krş. Yazıcı, 2005.

⁴³¹ Çevirmenin müzik eserindeki sesleri, çalgıları vb. başka bir topluluğa aktarırken sözleri değiştirmesi ve melodinin aktarılması işlemi aranjman kavramıyla da açıklanabilir (bkz. <http://tr.dictionarist.com/aranjman>).

açıklarken çevirmen, işveren ve müşteri ilişkisi üzerinde dururken, Holz Mänttäre daha geniş katılımlı bir işbirliğinden söz etmektedir. Bu işbirliği aşağıda belirtmiştir:

- **Çeviriyi başlatan:** Çeviriyi ihtiyaç duyan taraf (şirket veya birey).
- **Komisyoncu:** Çevirmenle çeviri işini vermek üzere bağlantıya geçen yayınevi veya birey.
- **Kaynak metnin yazarı:** Çeviri sürecindeki rolü çok azdır.
- **Çevirmen:** Çeviriyi yapmakla yükümlü uzman.
- **Erek metnin kullanıcı:** Erek metni kullanan birey (Erek metni ders materyali olarak kullanan öğretmen gibi).
- **Erek metnin alıcısı:** Erek metnin son alıcısı. (Öğretmenin ders materyali olarak kullandığı çeviri ders kitabını okuyan öğrenciler gibi) (Munday, 2012: 120).

Bu işbirliği modelindeki aktörlerin temel amacı çeviri metnin üretilmesinde hiyerarşik bir düzen içerisinde gerekli katılımı yapmalarıdır. Böylelikle, erek kitlenin beklentisine uygun bir çeviri yapılması amaçlanır.

Bununla paralel şekilde Susam Sarajeva (2008), müzik çevirisinde Skopos kuramı gibi işlevci çeviri kuramlarının (ayrıca bkz. Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı) uygulanabilecek kuramlar arasında en pratik olanları olduğunu ileri sürer. Zira işlevci yaklaşımlar çevirmene çeviri sürecinde esneklik sağlamaktadır ve ayrıca çeviriye başlamadan bu kuramsal yaklaşımlar sayesinde erek kitlenin tespit edilmesiyle, müzik parçası kim için çevrilecektir? Müzik parçasının erek kültürde işlevsel olarak alımlanabilmesi nasıl mümkün olabilir? vb. sorular önceden belirlenebilmektedir.

Venuti'nin Yabancılaştırma ve Yerleştirme Stratejileri

Çeviri sürecinde çevirmen bazı nedenlerle görünür olmayı veya tam tersi görünmez olmayı tercih edebilir. Bir diğer ifade ile, çevirmen kimliğini gizleyerek çeviri metnin erek kitle tarafından alımlanırken, orijinal metinmiş gibi okunmasını istiyor ve onun çeviri metin olmadığı hissiyatını okuyucuda uyandırmak istiyorsa görünmez olmayı tercih eder. Bu durumda da çevirmen kaynak metindeki her türlü atasözü ve deyimini erek dile çevirirken yerleştirme yaklaşımıyla aktarır. Burada asıl amaç, çevirinin orijinal kadar akıcı olarak okunması ve erek kitle çeviriyi okurken sanki kendi kültüründen bir yazar tarafından yazılmış hissi uyandırmaktır (bkz. Venuti, 1995). Ancak çevirmen bazı ideolojik, kültürel, toplumsal vb. nedenlerle görünür olmayı da tercih edebilir. Bu durumda da, çeviri metin erek kitleye onun çeviri metin olduğu hissettirilerek aktarılır. Çevirmen bu bağlamda yerleştirme yaklaşımı yerine yabancılaştırma yaklaşımını benimser. Erek okuyucu dolayısıyla metni okurken kendi kültüründe mevcut olmayan atasözleri ve deyimlerle karşılaşma olasılığına sahiptir. Bu durum olumsuz gibi görünebilse de aslında erek okuyucunun farklı kültürlerin varlığından haberdar olması adına bu işlem uygulanabilir (bkz. Venuti, 1995). Özellikle müzik çevirisinde çevirmenin daha çok müzik parçasındaki melodi, ahenk ve uyumu⁴³² ön plana çıkarması, onun yabancılaştırma yerine yerleştirme çeviri stratejisine başvurduğunu ortaya koyabilmektedir. Yerleştirme çeviri stratejisi ise adaptasyon (uyarlama) yaklaşımıyla ilişkilidir. Söz gelimi Amerikaya özgü "Hot dog" ifadesinin yerleştirme yoluyla Türkçeye "köfte ekme" şeklinde aktarılması bu stratejiye örnek verilebilir.

⁴³² krş. Agarwala, 2011.

Örneklem

Bu kısımda değerlendirilecek olan şarkı Mario Capuano tarafından bestelenen ve Amerikan şarkıcı Amii Stewart'ın 1983 yılında kendi adıyla yayınlamış olduğu albümde yer alan “Working Late Tonight” şarkısının Ajda Pekkan'ın 1983 yılında çıkardığı Süper Star III albümünde yer alan “Uykusuz Her Gece” adlı aranjmanıdır⁴³³. Çalışmasa bu şarkının seçilmesinin nedeni çarpıcı örnekler içermesinden ziyade müzik çevirisinde yukarıda belirtildiği gibi yerleştirme çeviri stratejisinin sık kullanıp kullanılmadığını ortaya koymaktır. Zira yerleştirme sıklıklı tercih edilen bir yöntem olsa da, müzik çevirisinde yabancılaştırma veya aynen bırakma da söz konusu olabilir. Bu nedenle örnek rastgele seçilmiştir.

---

⁴³³ <http://www.youtube.com/watch?v=HQ-HiFsYIaA> Erişim:08.08.2018.

Working Late Tonight ve Uykusuz Her Gece Türkçe Versiyonunun Analizi

Şarkının Orijinal Sözleri (İngilizce)	Şarkının Türkçe Versiyonu
<p><u>I saw you through the doorway</u> <u>I watched you hold her tight</u> <u>you said let's go to your place</u> <u>you said let's go and spend the night</u> <u>And you laughed as you spoke</u> <u>oh but I don't see the joke</u> <u>you walked throughout the door</u> <u>and out my life</u></p> <p><u>And now I shut into my raincoat</u> <u>it's easy to disguise</u> <u>I ought to make my mind up</u> <u>or hide the pain behind my eyes</u></p> <p><u>Oh I work night and day</u> <u>in this small old café</u> <u>finding that the more</u> <u>I work the less I hurt</u></p> <p><u>I'm working late tonight</u> <u>I'm doing double time</u> <u>hiding from emotion and I'm so tired</u> <u>love is still in motion and I find</u></p> <p><u>I'm working late tonight</u> <u>I'm doing double time</u> <u>'cause being to working late tonight</u> <u>helps keep you off my mind</u></p> <p><u>So now I'm washing dishes</u> <u>and getting dirty hands</u> <u>while you get her three wishes</u></p>	<p><u>Tam ona sarılırken gördüm pencereden</u> <u>Gülünecek ne vardı gülüyordun ya öperken</u> <u>Bu gece seninle olalım canım derken</u> <u>Sildim seni o anda kalbimden</u></p> <p><u>Neydi kopan içimden yıllar zincirinden</u> <u>Öldüm sanki yaşarken kaçtım hemen o sahneden</u> <u>Kendimi buldum ben çalıştığım bu yerde</u> <u>Azılır acılar belki git gide</u></p> <p><u>Uykusuz her gece bu soğuk kahvede</u> <u>Sabahlarım bazen günlerce</u> <u>Rüyalarım gelme diye</u> <u>Uykusuz her gece yorgun ölesiye</u> <u>Unutur muyum seni yorulsam her gece</u></p> <p><u>Masada boş bardaklar, kirlenmiş tabaklar</u> <u>Birikiyor önümde bitmesin sabaha kadar</u> <u>Yakmıyor elimi artık bu kaynar sular</u> <u>Yoruldukça kaybolur acılar</u></p>

<p><u>I'm still cleaning pots and pans</u></p> <p><u>Well we say life is tough</u> <u>at the top that's fair enough</u> <u>but living at the bottom's not so hot</u></p> <p><u>I'm working late tonight</u> <u>I'm doing double time</u> <u>hiding from emotion and I'm so tired</u> <u>love is still in motion and I find</u></p> <p><u>I'm working late tonight</u> <u>I'm doing double time</u> <u>'cause being to working late tonight</u> <u>helps keep you off my mind</u></p>	
---	--

“Working Late Tonight ve Türkçe aranjmanı “Uykusuz Her Gece” şarkısının sözlerinin yukarıda görüldüğü gibi altı çizilmiştir. Altı çizili olan cümlelerden koyu olanları birbiriyle duygu aktarımı yönünden kıyaslanmıştır, koyu olmayan kısımlar ise iki şarkı sözü arasındaki uzunluk ve kısalığı göstermektedir. Ancak ilk bakışta bu iki şarkı sözü genel olarak kıyslandığında ikisinin de benzer bir hava ve duyguda olduğu söylenebilir. Anlaşılacağı gibi bu şarkı bir aşk şarkısıdır ve her iki şarkı sözünde de bu hava sağlanmıştır. Ayrıca şarkı sözlerinin melodileri de aynıdır ancak sözcük olarak Türkçe versiyonda bazı değişiklikler göze çarpmaktadır. İlk koyu sözcük olan orijinal şarkı sözündeki “doorway” Türkçeye “pencereden” şeklinde aktarılmıştır. “Doorway” aslında sözcü sözcüğüne aktarılsa Türkçe karşılığı “kapı aralığı” demektir. “Pencereden” ifadesinin şarkı sözünde tercih edilmesinin nedeni duygu yoğunluğunu daha iyi aktarmak olabilir.

“You walked throughout the door and out my life” ifadesi dilimize **“sildim seni o an kalbimden”** şeklinde aktarılmıştır. Halbuki orijinal şarkı sözünün sözcüğü sözcüğüne anlamı “kapıdan yürüdün ve hayatımdan çıktın” demektir. Türkçe’de ise “sildim seni o anda kalbimden şeklinde” ifade edilmiştir. Şarkı sözünde bu şekilde bir aktarım ve “kapı aralığı” yerine “pencere” denmesinin nedeni şarkı sözünde ahenk ve kafiye uyumunu sağlamak için yapılmıştır. Zira “pencereden” ve “kalbimden” sözcükleri birbiriyle kafiyelidir. Kafiye Türkçe şarkı sözünün tamamında uygulanmışken, orijinalinde kafiye uyumu bazı yerlerde vardır. Türkçe şarkı sözlerinin ahenkliliği ve daha ritmik olması açısından şarkı sözü bu şekilde Türkçeye aktarılmış olabilir.

“And now I shut into my raincoat” ise dilimize **“Öldüm sanki yaşarken kaçtım hemen o sahneden”** şeklinde aktarılmıştır. Orijinal şarkı sözünün aslında kelimesi kelimesine anlamı “Ve şimdi yağmurluğuma kapanıyorum” şeklindedir. Burada da kafiyeli bir aktarım için sözcükler Türkçe’de değiştirilmiştir.

“I ought to make my mind up or hide the pain behind my eyes” ise **“Türkçeye kendimi buldum ben çalıştığım bu yerde”** şeklinde aktarılmıştır” Oysa orijinal şarkı sözünün tam karşılığı dilimizde “Zihnimi toparlamayalım ya da gözlerimin arkasındaki acıya sığınmalıyım” şeklinde kişinin iç sesidir. Yin bu şekilde bir aktarım, söz konusu duygulanım bir çalışma ortamında gerçekleştiği için Türkçe şarkı sözünde “çalıştığım bu yer ifadesi” kullanılmış olabilir. Ayrıca şarkı sözünün aktarımında yine kafiye uyumunun dikkate alındığı görülebilir. Bu da şarkıyı dilimizde orijinaline nazaran daha ritmik ve ahenkli yapmaktadır.

“Oh I work night and day in this small old café” ise Türkçe’de öznesiz olarak **“uykusuz her gece bu kahvede”** **“Sabahlarım bazen günlerce”** şeklinde aktarılmıştır. Şarkı sözü bu aktarımla dilimizde daha ritmik hale gelmiştir. Daha uzun olarak orijinal şarkı sözü “Ah Bu küçük Cafe’de gece gündüz çalışıyorum” şeklinde ifade edilebilirdi. Daha da ilginç ise orijinal şarkı sözünde “cafe” sözcüğü geçmektedir. Ancak dilimizde bu ifadenin yerine “kahve” sözcüğü kullanılmıştır. Eğer “cafe” sözcüğü “kafe” olarak aktarılsaydı duygu yoğunluğu azalacaktı. Çünkü bizim kültürümüzde şarkının yazıldığı dönemde kafe kültürü kahve kültürü kadar yoğun değildi. Burada dolayısıyla bir çeşit yerlileştirme yapılmıştır.

“So now I’m washing dishes”, “and getting dirty hands”, “while you get her three wishes”, “I’m still cleaning pots and pans” ifadeleri ise dilimize **Masada boş bardaklar, kirlenmiş tabaklar”**, **“Birikiyor önümde bitmesin sabaha kadar”**, **“Yakmıyor elimi artık bu kaynar sular”**, **“Yoruldukça kaybolur acılar”** şeklinde aktarılmıştır. Orijinaliyle Türkçe şarkı sözü arasında anlam olarak bariz bir fark olmamasına rağmen yine kafiye ve ritmik uyumu yakalamak açısından bazı sözcükler değiştirilmiştir. Orijinal şarkı sözü sözcüğü sözcüğüne aktarılsaydı aslında “Ve şimdi tabakları yıkıyorum”, “ve ellerim kirleniyor”, ona “üç dilek hazırlarken”, “ben hala tabak çanak yıkıyorum” şeklinde aktarılması gerekirdi. Ancak belirtildiği gibi ahenk ve uyum açısından ifadeler bu şekilde aktarılmıştır.

Orijinal şarkı sözündeki diğer altı çizili koyu olmayan cümleler Türkçe’de direkt olarak verilmemiş, ya kısaltılmış ya da atılmıştır. Bunun nedeni de duygu yoğunluğunu kısa ve öz ifadelerle aktarmak olabilir. Uzun ifadeler Türk kültüründe dinleyiciyi sıkabilir. Bu nedenle Türkçe versiyonda kısaltma uygulanmıştır.

Genel olarak Türkçe şarkı sözünde ahenk ve uyumun yakalanması ve duygu yoğunluğunun dinleyiciye daha net hissettirilmesi açısından cümleler kafiyeli olarak aktarılmış, ritim böylelikle sağlanmıştır. İfadelerin kısalığı ise dinleyici sıkılmamak adına yapılmış olabilir. Böyle duygulu bir şarkıda böyle bir strateji uygun bir karar gibi görünmektedir. Ayrıca yerlileştirmelere de yer yer başvurulmuştur. Bunlar şarkı sözünün belli bir amaç doğrultusunda, erek odaklı ve yerleşmiş olarak dilimize kazandırıldığı izlenimini uyandırmaktadır.

Değerlendirme

Müzik çevirisi alanındaki literatüre katkı yapmayı amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre Yabancı bir şarkı olan “Working Late Tonight” ve “Uykusuz Her Gece” adlı Türçe aranjmanı arasında anlamsal farklılık yoktur ve melodileri aynıdır. Her iki şarkı da aşk şarkısıdır. İçerik olarak aynı ancak biçim olarak her iki şarkının da farklı olduğu görülmektedir. Orijinal metinde geçen bazı ifade ve cümleler Türkçe versiyonda ya kısaltılmış ya da tamamen atılmıştır. Türkçenin özelliklerinden faydalanarak bazı cümleler kısaltılmış ve örneğin “I work late and night” sözcüğü “uykusuz her gece” şeklinde dilimize aktarılmıştır. Bununla beraber Türkçe versiyonun İngilizce versiyona oranla daha

ritmik ve kafiyeli olduğu görülmektedir. Bunun sağlanması için de Türkçe versiyonda sözcük değişimine gidilen yerler olmuştur. Söz gelimi “kapı aralığı” sözcüğü yerine “pencereden” sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca Türkçe versiyonda yabancı versiyonda yer alan “cafe” sözcüğü yerine “kahve” kullanılmıştır. Bu da o dönemlerde kültürümüzü daha çok yansıtan kahve kültürünün popüler olmasından ve kafelerin yaygınlaşmamasından ötürüdür. Burada dolayısıyla Türkçe versiyonda yerleştirme uygulanmıştır demek yanlış olmaz. Genel olarak Türkçe versiyonun (aranjmanın) içerik olarak orijinal versiyonla aynı olduğu ancak daha erek odaklı ve daha yerli bir şekilde dilimize aktarıldığı ileri sürülebilir. Bildiri olarak sunulan bu çalışmanın ardından bundan sonraki çalışmamızda bariz örneklerin ortaya çıkacağı düşünülen Arapça-Türkçe dil çiftinde bir analiz içeren makale yazılması da planlanmaktadır.

Kaynakça

Agarwala, Vibha (2011), “Music+Architecture: The Spatial Translation of Schenkerian Analysis”, *Jpurnal of Undergraduate Research*, Cilt: 13, Sayı 1, s. 1-6.

Demorest Steven, vd., (2007), “Lost in Translation: An Enculturation Effect in Music Memory Performance”, *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, Cilt: 25 Sayı: 3, s. 213-223.

Hanjalikhani Hakemi, Behnam (2013), “The Possibilities and Limitations of Literary Translation: A Review of J. Payne’s and Henri Clarke’s *Translations of Ghalzat of Hafez*”, *International Journal of English Literature*, Cilt 4, Sayı: 8, s. 375-387.

Franzon, Johan (2008), “Choices in Song Translation”, *The Translator*, Cilt: 14, Sayı 2, s. 373-399.

Katchen, Johanna E. (2008), “Problems in Musical Translation of Religious Texts: Church Slavonic/Greek to English”, In *Selected Papers from the International Conference on TESOL & Translation*, s. 118-131.

Kaross, Luciana (2013), *The Amateur Translation of Song Lyrics: A Study of Morrissey in Brazilian Media (1985-2012) (pHd thesis)*, School of Arts, Languages and Cultures, University of Manchester.

Munday, Jeremy (2012), *Introducing Translation Studies Theories and Applications Third Edition*, Routledge, Londra ve New York.

Vermeer, Hans J.(1989/2000), “Skopos and Commission in Translational Action” *Translation Studies Reader*, İçinde Edt. Lawrence Venuti, Routledge, Londra ve New York, s. 221-232.

Venui, Lawrence (1995).*The Translator's Invisibility: A History of Translation*, Routledge, Londra ve New York.

Yazıcı, Mine (2005), *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*, Multilingual, İstanbul.

Susam Sarajeva, Şebnem (2008), “Translation and Music”, *The Translator*, Cilt:14, Sayı:2, s. 187-200.

García Jiménez, Rocío, “Song Translation and AVT: The Same Thing” (presentation).

<http://tr.dictionarist.com/aranjman> Erişim Tarihi: 18.07.2017.

“Şaşkın”, <https://www.sarkisozum.gen.tr/erkin-koray/saskin-sarkisozu> Erişim Tarihi: 18.08.2018.

“Ya Ayn Mulayitayn“, <http://www.sarkisozuara.net/s/kardes-turkuler-al-eyn-mulayyati-ya-hawa> Erişim Tarihi: 18.08.2018.

“Working Late Tonight“, <https://www.musixmatch.com/lyrics/Amii-Stewart/Working-Late-Tonight> Erişim Tarihi: 21.08.2018.

“Uykusuz Her Gece“, <https://sarki.alternatifim.com/sarkici/ajda-pekkan/uykusuz-her-gece> Erişim Tarihi: 21.08.2018.

Müzik Çevirisi Alanında Okunması Tavsiye Edilen Yabancı Literatür

“A Theory of Musical Translation“, <http://www.thenurj.com/theses/a-theory-of-musical-translation>

Ciantar, Philip (2013), “The Process of Musical Translation: Composing a Maltese Festa Band March from Libyan Ma’luf Music“, *Ethnomusicology* Cilt. 57, Sayı.1 1-33

Susam-Sarajeva Şebnem (2018), “Translation and Music“, *Changing Perspectives, Frameworks and Significances*. 187-200.

Buhler, François (2017), “The Pitfalls of Musical Translation“, *A Journal of Translation and Cultural Studies*. Cilt:9, Sayı 1, 7-26.

<https://ezhmag.com/dilla-musical-translation/>

<https://www.escholar.manchester.ac.uk/api/datastream?publicationPid=uk-ac-man-sew:220139&datastreamId=FULL-TEXT.PDF>

Teşekkür

Çalışmamda bana yardımlarını esirgmeyen Dr. Öğr. Üyesi Gönül ERDEM NAS ve Dr. Öğr. Üyesi Fethi NAS’a teşekkürleri bir borç bilirim.